

24.02.08

Innspill til Midtlyng-utvalget

Læring og utvikling for barn, unge (og voksne) med synshemming

Hvorfor et innspill fra synssektoren?

Barn og unge med synshemming er en marginal gruppe i norsk skole. Særskilte tiltak er derfor nødvendig for å sikre denne elevgruppen rett til likeverdig opplæring. Med dette som utgangspunkt har brukerorganisasjoner og kompetansemiljøer sett det som svært viktig at Midtlyng-utvalget sikres tilstrekkelig kunnskap om denne gruppens behov, slik at dette er med utvalget videre i deres arbeid.

Så langt er Kunnskapsløftet ikke fulgt opp i forhold til barn og ungdom med synshemming. Kommunene og fylkene har fått midler som er satt av for å sikre at også funksjonshemmede elever skulle kunne ta del i reformen. Men mye tyder på at elever med synshemming er glemt i kommunenes og fylkenes oppfølging av reformen, da dette er en svært liten gruppe elever i de fleste kommuner. Det må derfor settes inn ressurser som kan sikre oppfølging av gruppen, slik at Kunnskapsløftet blir gjeldende også for denne elevgruppen.

Målsettingen med innspillet er å bidra til barn og unge med synshemming sine muligheter til å nå de samme mål som andre elever gjennom utdanningsløpet, styrkes.

Kort om en nylig avsluttet erfaringskartlegging

Assistanse, interesseforeningen for barn og ungdom med synshemming publiserer ultimo februar en erfaringskartlegging, basert på informasjon fra 114 familier med barn/unge med synshemming. Denne viser bla følgende:

- Samlet har 22 % en negativ opplevelse av møtet med PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste). For gruppen svaksynte stiger dette til 39%, for blinde er prosentandelen 17%. Blant familier med barn med tilleggsproblemer utover synet har 34% negative erfaringer fra møtet med PPT.
- 21 % har opplevd hverdagen i barnehagen som middels eller dårlig/ vanskelig
- 35% opplever hverdagen i skolen som middels eller dårlig/ vanskelig.

Andre tall i undersøkelsen viser at mange barn og unge med synshemming også har liten kontakt med seende og få muligheter i det lokale fritidstilbudet. Samlet sett belyser dette en hverdag som betyr mye isolasjon og ensomhet. Kombinert med at mange strever i forhold til skolen, forteller dette at svært mange elever med synshemming har en vanskelig hverdag. For å finne ut mer om hva som oppleves som problematisk i møte med utdanningssystemene setter Assistanse i disse dager i gang en grundigere undersøkelse om dette. Denne forventes ferdigstilt i mai 2008, og vil da oversendes Midtlyng-utvalget.

Siden midten av 1970-tallet har barn og unge med synshemming gått integrert i norske skole, etter at de gamle blindeskolene ble lagt ned. De nåværende kompetansesentrene, Huseby og Tambartun har gjennom hele denne tidsperioden endret rolle og funksjon i forhold til barn og unge med synshemming. Det eksisterer ikke lenger noe særskilt utdanningstilbud for denne gruppen elever. Kompetansesentrenes roller er å spre kunnskap ut dit brukergruppen bor, samt å videreutvikle og opprettholde nødvendig spisskompetanse. Enhver lokal skole skal kunne ta i mot blinde og svaksynte barn. Her oppstår utfordringene. Det er hittil ikke gjort systematiske undersøkelser av hvorledes skolehverdagen oppleves for svaksynte og blinde elever i en integrert skole. Dette gjorde det nødvendig for Assistanse å sette i gang en slik undersøkelse.

Erfaring kan tyde på at mye godt og nødvendig pedagogisk håndverk og spisskompetanse ikke lenger når blinde og svaksynte elever. Erfaring viser også at elevgruppas ferdigheter innenfor ADL-området har blitt alarmerende dårlig, hvilket igjen påvirker den enkeltes muligheter for sosial fungering og inkludering. Det er igangsatt et prosjekt i samarbeid mellom kompetansesentrene og Assistanse for å bidra til å synliggjøre mulige måter å øke både den enkeltes og personell sin kunnskap på ADL-området.

Hva er spesielt for mennesker med synshemming?

Synshemming har en alvorlig innvirkning på utvikling og læring. Tidlig kommunikasjon og samspill med barn med synshemming er derfor av avgjørende betydning. **80% av all læring foregår gjennom synet.** Når denne sansen er sterkt svekket eller ikke til stede, må det settes inn en lang rekke kompensierende tiltak for at synshemmede skal sikres tilnærmet like læringsmuligheter som seende.

Å ta på alvor de pedagogiske og sosiale konsekvenser av blindhet og svaksynthet (relatert til ulike diagnoser), er derfor sentralt.

Å være født uten syn gjør at dine referanserammer til verden omkring er svært annerledes enn seendes. Dette påvirker selvsagt all læring. Det skal store pedagogiske evner til å lære bort matematikk, naturfag og samfunnsfag til blinde barn. En støter stadig på ting en som seende glemmer, fordi en tar det så for gitt. Som en 12 år gammel blind gutt sa da han fikk kjenne på en mus; ”Jøss, jeg visste ikke at mus hadde pels.” For det hadde ingen fortalt før. Å lære bort noe om det abstrakte er vanskelig når det man har oversikt over er det som kan kjennes på med fingrene, størrelser og lange linjer og oversikt over verden vil derfor alltid være en utfordring for blindfødte elever.

Ikke bare for blinde tar ting ekstra lang tid, dette gjelder også i aller høyeste grad for svaksynte elever. Alt tar mye lenger tid å gjøre/lese og det tar selvsagt også lengre

tid å utføre det arbeid som skal gjøres, både på skolen og i form av lekser. Tidsfaktoren gir seg utslag på alle punkter i skolehverdagen, fra at kamerater løper fra deg ut i friminuttet til å komme gjennom det aktuelle stoffet i timen. Spesielt ille slår det ut på prøver, hvor mange ikke kommer gjennom halve oppgaven, fordi det tar lenger tid å lese og dermed bare får svart på halvparten av oppgaven.

Mange svaksynte strever med å forklare hvordan de ser, og hvorfor det skifter (for eksempel på grunn av lysforhold). Mange i denne gruppa strever derfor også med å bli trodd og tatt på alvor. Det er vanskelig for omverden å forestille seg hvordan det er å se litt.

Grunnleggende ferdigheter i synsrelaterte fag, så som punktskriftopplæring, mobilitet (orientering og forflytning), dagliglivets aktiviteter, ADL (matlaging, hygiene og sosiale ferdigheter), særskilt tilrettelagt informasjons- og kommunikasjonsteknologi er avgjørende for å kunne tilegne seg matematikk, historie og andre fag. Dette blir særlig aktualisert i en undervisnings- og læresituasjon som blir mer og mer visuell.

Utgangspunktet er opplæringsloven

Målsettingen for norsk utdanningsvesen er beskrevet i Opplæringsloven:

”§ 1-2. Formålet med opplæringa

..... utvikle evnene og føresetnadene deira, åndeleg og kroppsleg, og gi dei god allmennkunnskap, slik at dei kan bli gagnlege og sjølvstendige menneske i heim og samfunn.

.....

Opplæringa i grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal fremje menneskeleg likeverd og likestilling, åndsfridom og toleranse, økologisk forståing og internasjonalt medansvar.

Opplæringa skal leggje eit grunnlag for vidare utdanning og for livslang læring og støtte opp under eit felles kunnskaps-, kultur- og verdigrunnlag og eit høgt kompetansenivå i folket.

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten. ”

Det viktige med å trekke fram deler av formålsparagrafen i Opplæringsloven er å synliggjøre at dette skal gjelde ALLE elever, og vi vil gjennom dette innspillet si noe om de utfordringer elever med synshemming møter og hva som er nødvendig for at også gruppen av elever med synshemming skal kunne sies å få et tilbud som gir eleven den læring den har krav på.

Særskilte rettigheter for elever med synshemming

I år 2000 ble det vedtatt lovfesting av elever med synshemming sin rett til særskilt opplæring i punktskrift og andre kompenserende ferdigheter, gjennom § 2.14 og 3.10 i Opplæringsloven. I den grad mennesker med synshemming har rett til spesialundervisning eller tilrettelagt voksenopplæring er også dette beskrevet i Opplæringsloven.

”§ 2-14. Punktskriftopplæring m.m. ... Sterkt svaksynte og blinde elevar har rett til nødvendig opplæring i punktskrift og opplæring i bruk av nødvendige tekniske hjelpemiddel. Elevane har også rett til nødvendig opplæring i å ta seg fram på skolen, til og frå skolen og i heimemiljøet. Omfanget av opplæringa i tid og innhaldet i opplæringa blir fastsett i forskrift etter § 2-2 og § 2-3 i denne lova. Før det blir gjort vedtak om slik opplæring, skal det liggje føre sakkunnig vurdering. ”

Tilsvarende rettigheter gis til sterkt svaksynte og blinde elever i videregående opplæring etter **§3.10**.

Ved den gjennomgangen av læringsmulighetene for mennesker med særskilte behov som Midtlyng-utvalget nå gjør, er det av den største viktighet at denne paragrafen i Opplæringsloven opprettholdes, og at arbeidet som skal gjøres for å realisere dennes intensjoner styrkes.

Muligheter til å ta del i IKT-utviklingen i skolen også med synshemming

Det er i dag tilfeldig om elever med synshemming får tilstrekkelig og adekvat dataopplæring. Blinde og svaksynte elever har punktskriftlist, tale og forstøringsprogramvare som krever opplæring av personer med spisskompetanse på området. I dag ligger ansvaret for opplæringen lokalt, mens kompetansen på området i stor grad er liten. Også lærerne som skal tilrettelegge undervisningen har lite kompetanse på området. Det er derfor helt nødvendig at systemet endres slik at synshemmede elever kan sikres skikkelig oppfølging innen IKT-området. I tillegg er programmer som Classfrontier eller Its learning som i dag brukes i skolen ikke brukbart for elever som bruker punktskriftlist, uten omfattende utviklings- og tilretteleggingsarbeid.

I en skole som satser på elevenes IKT-ferdigheter blir elever med synshemming skjøvet ut, i stedet for inkludert, pga manglende kunnskap i skolen og løsninger som ikke er universelle. Dette er en svært alvorlig situasjon.

En marginal gruppe – spesialkunnskap nødvendig

Mennesker med synshemming er samlet sett en stor gruppe i Norge, men når vi snakker om synshemmede **barn og unge og voksne i yrkesaktiv alder**, da snakker vi om en liten gruppe, og denne lille gruppen er en svært sammensatt gruppe, med mange ulike behov.

Det foreligger ikke et offentlig register vedrørende forekomst av synsvansker i Norge. Basert på tall fra Sverige der registre finnes, kan en anslå følgende forekomst i Norge

	Sverige*	Norge**
Antall synshemmede	100.000	49.500
Av disse 0-18 år	3.000	1.480

* kilde Synsskadades Riksforbund og Universitet i Lund

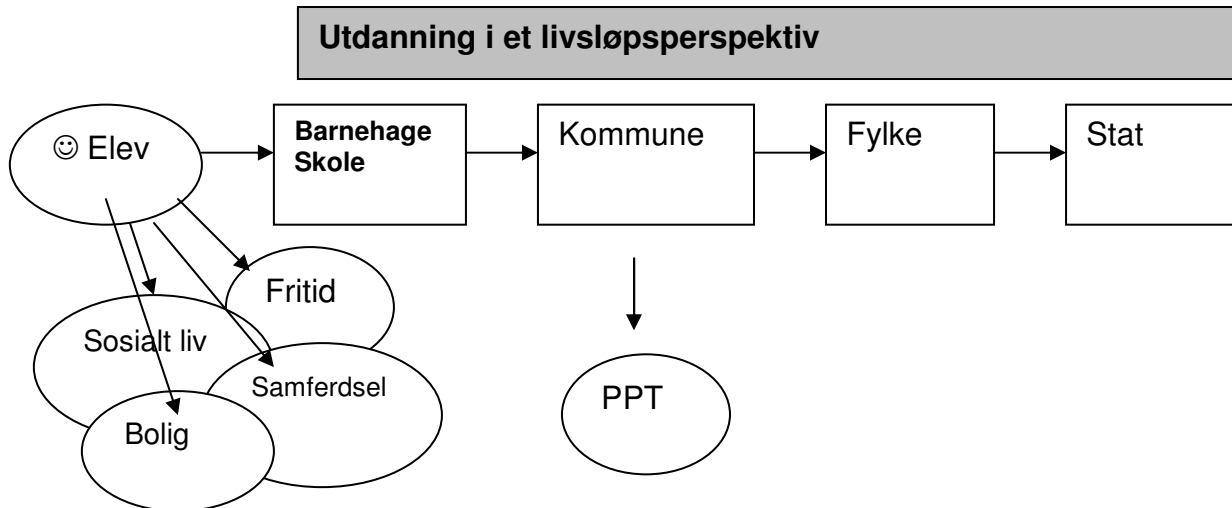
** Beregnet på grunnlag av befolkningsstatistikk Norge/Sverige1997

Da gruppen er så liten betyr det at det aldri vil bli slik at tilstrekkelig og adekvat kunnskap kan finnes i den enkelte kommune. Dette betyr at det må finnes kunnskapsknutepunkt både i fylkene og på statlig nivå for at kunnskapsoverføring skal kunne finne sted, når behovet er der. For å illustrere dette er et gjennomsnittlig årskull punktskriftbrukere 4-5 elever. *Dette betyr at det kanskje er 20-50 år eller mer mellom hver gang det fødes et blindt barn i en gjennomsnittlig norsk kommune.*

Anslagsvis 70% barn og unge med en synshemming har tilleggsproblemer, med helt spesielle krav til oppfølging og tilrettelegging.

En sammenhengende tiltakskjede er nødvendig.

Gruppen elever med alvorlig synshemming i Norge er altså liten, det betyr også at det er lite kunnskap spredd om dette i norsk skole og i norske nærmiljø. Dette gjør behovet for en sammenhengende tiltakskjede stort. Hull i kunnskapsrekkene er det som først og fremst skaper problemer for denne gruppen elever.

Barnehage og skole er EN del av hverdagen, og det er av avgjørende betydning for mennesker med synshemming at hverdagen samlet sett oppleves som god, at det er tilstrekkelig kunnskap på alle arenaer, slik at de ulike arenaene bygger opp om hverandre.

I et bilde der alle aktørene er med er det sentralt å synliggjøre hvor ansvar ligger for ulike oppgaver. Sett fra et brukerståsted ser det ut til at ansvarspulverisering er et problem det må gripes tak i.

Vi bor alle i en kommune – kunnskap lokalt nødvendig

Kommune og fylkeskommune har ansvar for henholdsvis barnehage, grunnskole og voksenopplæring på grunnskolenes område og videregående opplæring for ungdom og voksne med rettigheter i henhold til opplæringslovens bestemmelser.

Elever med synshemmings særskilte rettigheter etter Opplæringslovens §§ 2.14 og 3.10 er tidligere omtalt. Det er skolene som skal utføre opplæringen etter nevnte paragrafer. Fordi relativt få elever i grunnskolen og i videregående opplæring har rett etter disse reglene vil ervervet kompetanse gå ut i perioder uten synshemmede elever.

Kommuner og fylkeskommuner har behov for et kompetansesenter som kan tilby det kommunene etterspør. Det er viktigere for oppdragsgiver å ha tilgang til høyt kvalifisert kompetanse i forhold til utredning, sakkyndig vurdering og veiledning enn at tilbudet er geografisk nært. Det er behov for opplæring av PP-tjenestene, lærere og ikke minst den enkelte elev. Kommunene og fylkeskommunene trenger et kompetansesenter som kan gi råd og veiledning i spørsmål som ikke kan forventes besvart lokalt.

Likhet i muligheter uavhengig av kommune

Tilbudet til elever med synshemming varierer sterkt fra kommune til kommune. Dette handler om flere ting, men først og fremst om økonomiske prioriteringer. Å skolere lærere og elever gjennom kurs og opplæring ved kompetansesentrene koster penger. Ikke alle kommuner prioriterer dette, noe som skaper store ulikeheter i kunnskapen lokalt. Det er også kostbart å gi den enkelte elev med synshemming et forsvarlig opplæringstilbud, for eksempel gjennom utgifter til ansettelse av kompetent personell. Vi vet alle at det ikke er lov å argumentere økonomisk, men erfaring viser at det gjøres.

En samlet synssektor (fagmiljøer, brukerorganisasjoner og ansatte) ser det som nødvendig å *sikre en full statlig finansiering av opplæring av elever med synshemming*, for å sikre at nødvendig kunnskap blir hentet inn. Det vil være ønskelig at pengene følger eleven, både til de store ekstra utgiftene lokalt, og til opplæring av både personell og elev.

Det er viktig å presisere at det er eleven med synshemming og dennes foreldre, i samarbeid med synsfaglige miljøer, som vet hvorvidt et tilbud er godt for den aktuelle elev. Det skal ikke bare ytes et tilbud, etter et vedtak, fra kommune/fylke, dette tilbudet skal representere en læringsmulighet den enkelte elev klarer å benytte og som gir progresjon ut fra dennes ståsted. Et tilbud er altså ikke nok, det skal være et tilfredsstillende tilbud.

Retten til foreldreopplæring

Foreldre/foresatte til barn og unge med synshemming har ikke bare ekstra store omsorgsoppgaver, men også store pedagogiske oppgaver knyttet til å gi barn riktig stimuli og følge opp skolearbeidet på en god måte. I en hverdag preget av mangel på kunnskap lokalt øker også oppgavene til foreldre/foresatte i forhold til læring.

Foreldre til barn og unge med synshemming har pt ingen særskilt rett til opplæring. Å sikre foreldre/foresattes rett til opplæring innen følgende fagområder vil styrke elever med synshemming sin mulighet til en fullverdig skole:

- Punktskrift.
- Mobilitet (forflytningsteknikk)
- IKT (særskilt utstyr og bruksmåter, for eksempel PC med leselist for punktbrukere).
- ADL – aktiviteter i dagliglivet

Mye av den opplæring som de gamle blindeskolene hadde hovedansvar for, er i dag over latt til foreldre og til et skoleverk som ikke har tilstrekkelig kunnskap. Barn og unge med synshemming skal lære sine kompensierende teknikker i skjæringspunktet mellom hjem og skole, uten at foreldre/foresatte har den nødvendige kunnskapen.

Vi viser igjen til Opplæringsloven, og § 1-2. *Formålet med opplæringa:*

”Grunnskolen skal i samarbeid og forståing med heimen hjelpe til med å gi elevane ei kristen og moralsk oppseding, utvikle evnene og føresetnadene deira, åndeleg og kroppsleg, og gi dei god allmennkunnskap, slik at dei kan bli gagnlege og sjølvstendige menneske i heim og samfunn.”

Uten at foreldre/foresatte sikres en rett til opplæring innen disse fagområdene, vil foreldre/foresatte ikke være den samarbeidsparten som det legges opp til i Opplæringsloven. *Assistanse vil derfor henstille til at Midtlyng-utvalget vurderer en tilføyelse til Opplæringslovens paragrafer 2.14 og 3.10 som sikrer foreldre/foresatte rett til nødvendig opplæring.*

PPTs rolle

Fordi forekomsten av synshemmede er relativt lav og sjansene for at en kommune for eksempel skal få flere blinde elever er svært liten, blir det også vanskelig for en PP-rådgiver å utvikle, opprettholde, og bruke kompetanse utviklet i forhold til en eller svært få elever.

Dette innebærer at de aller fleste PP-tjenester i landet som får veiledningsansvar i forhold til mennesker med synshemming, får behov for å hente synsfaglige tjenester fra nasjonalt nivå, Huseby eller Tambartun. Erfaring viser at også kommuner der skoler og PPT har erfaring med synshemmede eller har tilsatt synspedagoger ved skoler/egen kommunal/interkommunal løsning, henter tjenester fra nasjonalt nivå på spesifikke synsfaglige problemstillinger/sjeldne diagnoser. Vår erfaring er også at PP-tjenester med høy synsfaglig kompetanse ofte ser behov for å innhente kompetanse på nasjonalt nivå.

Dette stiller store faglige krav til de nasjonale kompetansesentrene som gjennom sin tjenesteyting må sørge for å utvikle, opprettholde og spre kompetanse på det nivået blant andre brukerne, PP-tjenestene, barnehage og skole har behov for.

Tidlig intervensjon

I tidligere politiske dokumenter om skole er fokus satt på tidlig intervensjon. Dette er viktig. Tidlig intervensjon ved problemer og relevante tiltak er en av de viktigste tiltakene som kan settes inn for å sikre selvstendighet og utnytting av egne ressurser for den enkelte elev. For barn og ungdom med synshemming er det viktig at det settes i verk tiltak allerede fra fødselen av eller når synsnedsettelsen inntreffer.

Pr i dag er det i for stor grad tilfeldig om nødvendig oppfølgingen skjer raskt nok eller om det går lang tid før det settes inn effektive tiltak, dette gjelder særlig den store og sammensatte gruppen svaksynte. For gruppen blinde elever er oppfølgingen mer systematisk, men mangler ressurser både på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå. For å sikre tidlig innsats og kontinuerlig oppfølging av barn og unge med alvorlig synshemming er det nødvendig å se på finansieringsordningene, slik at det ikke blir opp til hvor i landet man bor hvilken oppfølging den enkelte elev får, jft tidligere avsnitt om dette med lokal kunnskap. (Se tidligere avsnitt om likhet i tilbud).

Kunnskap avgjørende for å unngå fatale feilvalg

En utfordring som gir elever med synshemming begrensede muligheter til videre skolegang er at det for ofte og uten grunn gis fritak for undervisning i enkeltfag eller deler av fag. Eksempler på dette er i kunst og håndverk, kroppsøving, mat og helse og deler av matematikkundervisningen. Det er grunn til å frykte at fritak ofte henger sammen med ønske om å spare ressurser og ikke at eleven ikke kan delta i og ha utbytte av undervisningen. Konsekvensene for den enkelte blir dramatiske og system med godkjenning av slike fritak må endres. Fritak fra deler av fag er ofte også

uttrykk for at utfordringene for det pedagogiske personellet blir for stort, da en ikke opplever å ha nok kunnskap. Mange har tatt valg om å ta ut deler av fag, for siden å oppdage at man ikke har mulighet til fremtidig studiekompetanse. Dette er alvorlig.

Det er viktig at involverte parter i skoleverket har en opplysningsplikt i forbindelse med utarbeidelse av Individuelle Opplæringsplaner (IOP), da med spesiell bety ulike valg har av konsekvenser for framtidig yrkesvalg/utdannelse. For eksempel vil fjerning av enkelte deler av læreplanen medføre medføre at fremtidige muligheter for studiekompetanse lukkes.

Opplæring av synspedagogisk personell

Kompetansesentrene og universitetsmiljøene i Oslo og Trondheim må sikres muligheten til fortsatt å utvikle og drive utdanning av synspedagogisk personell. Igangsatte utdanningsprosjekter må styrkes og videreutvikles, gjennom sikring av et økonomisk fundament for å drive utdanningene. Dette er nødvendig for å sikre kunnskap ut i fylker og kommuner. Dette vil også være et viktig bidrag for at elever med synshemming skal tilføres kunnskap og ferdigheter som bidrar til sosial inkludering. I tillegg fører utvikling av utdanningene til at læremateriell utvikles, dette kan også fungere selvstendig for lokalt personell som trenger kunnskap. Et eksempel på dette er boka ” Pedagogiske og psykologiske perspektiver på opplæring av synshemmede”, som kom ut ved Tambartun kompetansesenter i 2007. Som en del av det tidligere nevnte ADL-prosjektet skal det også komme en lærebok i ADL.

Uten sterke utdanninger innenfor fagområdet syn vil en ikke kunne sikre elever med synshemming rett til god opplæring i årene som kommer. Bakgrunnen for denne uttalelsen er bla stillingsstopp ved de statlige kompetansesentrene over en årrekke. Noe som er en trussel mot fagutvikling og spisskompetanse på smale områder som eksempelvis punktskrift.

Nødvendigheten av nasjonale kunnskapsmiljøer

Pr i dag finnes to statlige spesialpedagogiske kompetansesentre innen synssektoren, Tambartun og Huseby. Disse miljøene er helt avgjørende å beholde for å kunne styrke og utvikle spisskompetanse innen de synsfaglige områdene. Dette gjelder både mht utredning av barn og unge og det gjelder i forhold til opplæring av personell til kommunene og utdanning av nytt synspedagogisk personell. Det viktigst er at denne kompetansen er tilgjengelig fra et stabilt og kraftig fagmiljø, enn at den er nær brukeren geografisk.

Oppsmuldring av disse miljøene vil dramatisk svekke kompetansen på området og være katastrofal for særskilte grupper, som for eksempel barn/familier med Spielmeier-Vogts sykdom.

Etterspørselen etter kunnskap fra kompetansesentrene er stor også fra aktører utenfor opplæringsfeltet, dette være seg NAV/Hjelpemiddelsentralene, Habiliteringstjenestene og enheter som jobber for eksempel med autisme.

Læremiddelproduksjon

Utvikling og produksjon av læremidler for blinde og svaksynte er en stor og viktig oppgave. Dette ligger i dag på kompetansesentrene. For å kunne gi barn og unge med synshemming et likeverdig tilbud i skolen er tilgang på riktige lærebøker til riktig

tid en svært avgjørende faktor. For feltet er derfor videreføring av dagens ordning med utvikling og produksjon av læremidler avgjørende.

Læremidler er ikke bare bøker

Hittil har det for barn og unge med synshemming vært lagt vekt på produksjon av bøker i punkt og lyd. Det er viktig i tiden som kommer at kompetansemiljøene har ressurser også til å utvikle former for elektroniske læremidler for mennesker med synshemming. Hele tjenestekjeden må følge den tekniske utviklingen. Det er mulig å gjøre seg nytte av vanlig lærestoff dersom synshemmede har utstyr og program som gjør dette tilgjengelig. Det være seg bøker i papirform eller elektroniske, og Internett basert informasjon. Synshemmede får i varierende grad tilgang til aktuelle hjelpemidler, avhengig av den lokale saksbehandleren ved hjelpemiddelsentralen. Vi trekker her fram Daisy spilleren PlexTalk PTR 2 som et eksempel. Denne får synshemmede i Nordland, men i Finnmark har brukere fått avslag på dette, selv etter 4 anker. Konklusjonen er at det må finnes utviklingsmidler i kompetansemiljøene til å utvikle også elektroniske læremidler for elever med synshemming og det må være lik behandling nasjonalt ift å gjøre relevante hjelpemidler for å ta teknologien i bruk, tilgjengelige for alle.

Særskilte grupper

For enkelte små grupper innen sektor syn, er det nødvendig å fastholde livsløpsperspektivet. Frykten for fragmentering av kunnskapen om smågruppene er svært stor, hvis en endrer struktur. Her er det helt avgjørende at det finnes kompetansemiljøer som Huseby og Tambartun.

I primærmålgruppen til de statlige kompetansesentrene tilhører også for eksempel barn, ungdom og unge voksne med Spielmeier-Vogts sykdom (NCL) hvor Tambartun fra 1983 har hatt et særlig og landsdekkende pedagogisk ansvar overfor disse og deres familier. For denne gruppen er det livsviktig å opprettholde det miljøet som her er skapt og utvikle dette videre. Siden gruppen er svært liten, vil det ikke være relevant å diskutere en fragmentering av den kompetansen og den erfaringen institusjonen har opparbeidet seg gjennom mange år. På grunn av sykdommens progredierende karakter, vil det pedagogiske, medisinske og psykososiale arbeidet måtte foregå med utgangspunkt i et livsløpsperspektiv.

Ønske om et "skoleombud"

Fra foreldrehold ser vi behovet for en nøytral instans som kan gi råd og veiledning i forbindelse med Individuelle opplæringsplaner (IOP), tilpasset undervisning, Individuelle planer (IP) osv.. Dette gjelder ikke særskilt for gruppen elever med synshemming, men trolig mange grupper i skolen med særskilte behov.

Det handler om å ha tilgang til en rådgivende instans som kan bistå foreldre og ungdom, med særlig vekt på bevisstgjøring av mulig utdanning, yrkesvalg og framtidsplaner, slik at planlegging og gjennomføring blir realistisk og gjennomførbar for den enkelte.